

«Срібло» – 10 медалей

«Бронза» – 11 медалей

До цих нагород долучилась і представниця Тернопільської області, майбутня Олімпійська чемпіонка, Олена Підгрушна. У 2005 році на VII зимовому ЄЮОФ в м.Монті (Швейцарія) додала в скарбничку нашої збірної 2 бронзові нагороди в біатлоні.

**Висновок:** Європейські юнацькі олімпійські фестивалі мають не лише спортивне значення, але і відіграють значну роль в освіті та спілкуванні молодих людей через спорт та завдяки їм, популяризуються олімпійські ідеали і пропагується олімпійських рух та здоровий спосіб життя. Систематична участь спортсменів Тернопільської області в зимових ЄЮОФ сприяє популяризації та залученню дітей до занять зимовими видами спорту.

#### **Список літератури.**

1. Булатова М. М. Твій олімпійський путівник / М. М. Булатова, – В. М. Єрмолова. – [4-е вид. доп.]. – К., 2017. – 144 с.

2. Європейські юнацькі олімпійські фестивалі. URL: <https://noc-ukr.org/olympic/euof/>

**Єрмолова В. М. <sup>1</sup>, <https://orcid.org/0000-0002-6073-0449>**

**Радченко Л. О. <sup>1</sup>, <https://orcid.org/0000-0002-5149-2952>**

**Кроль І. М. <sup>2</sup>, <https://orcid.org/0000-0003-3021-3181>**

### **ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА В ОЛІМПІЙСЬКОМУ СПОРТІ**

<sup>1</sup> Олімпійська академія України

<sup>2</sup> Навчально-науковий олімпійський інститут Національного університету фізичного виховання і спорту України, Київ

**Annotation.** The article is devoted to the changes in the IOC's attitude towards women's sports. The evolution of women's sports in the Olympic programs of different years is presented. The participation of Ukrainian athletes in the Olympic Games as part of the national team of the USSR and Ukraine (1952–2024) is highlighted.

**Keywords:** women, Olympic Games, Olympic Winter Games, Olympic program, Ukrainian athletes.

**Актуальність теми дослідження.** Спорт є однією з найпотужніших платформ для просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок та дівчат. Як лідер олімпійського руху Олімпійського руху, МОК несе важливу відповідальність за вжиття заходів, коли йдеться про гендерної рівності - основного права людини, що має величезне значення важливості та фундаментального принципу Олімпійської хартії [5].

В Олімпійській хартії зазначено, що однією з ролей МОК є МОК є «заохочення та підтримка просування жінок у спорті на всіх рівнях і в усіх структурах, з метою з метою реалізації принципу рівності чоловіків і жінок» (Глава 1, Правило 2, пункт 8) [7].

Зобов'язання МОК виходять далеко за межі збалансування участі жінок в Олімпійських Іграх. МОК також визнає, що гендерна рівність є критично важливим компонентом ефективного спортивного адміністрування спорту, і продовжує підтримувати просування жінок і дівчат у спорті на всіх рівнях і у всіх структурах поза межами спортивного поля. Великий прогрес було досягнуто в призначенні жінок на ключові посади, пов'язані з прийняттям рішень, як в адміністрації МОК, так і в його керівних органах. Олімпійський Порядок денний 2020+5, нова стратегічна дорожня карта олімпійського руху, підтвердила прихильність та пріоритетність гендерної рівності [5].

**Мета дослідження** – дослідити кількісні зміни жіночих видів змагань в олімпійських програмах різних років та участь українських спортсменок в Олімпійських іграх.

**Методи дослідження:** аналіз літературних даних та інформації мережі Інтернет, синтез та узагальнення.

**Результати досліджень.** Звертаючись до історії Олімпійських ігор Стародавньої Греції, згадуємо про сувору заборону жінкам не тільки брати участь в іграх, а й бути присутніми на них. Історії відомі імена лише двох жінок-переможниць Ігор, володарок упряжок коней, які здобули перемоги у гонках колісниць як [1].

Це – Кініска, донька царя Архідама II та його другої дружини Евполії, четвірка коней якої на 96-й Олімпіаді 396 р. до н.е. та на 97-й Олімпіаді 392 р. до н. е. прийшла до фінішу першою. Як зазначає Павсаній, в Олімпії було встановлено бронзову колісницю та статую самої Кініски роботи мегарського

скульптора Апеллея. Розкопки, проведені в Олімпії, виявили посвятний напис [2]:

«Спарти (царі мені)

батьки та брати; перемігши (колісницею на швидконогих конях)

я, Кініска, (поставила) цю статую;

з гордістю я говорю: єдина з усіх жінок Еллади

я отримала цей вінок

...

Апелей, син Каллікля, зробив» [3].

Другою володаркою вінка з гілок оливи була спартанки – Еврілеоніда, упряжка колісниці-двійки якої прийшла першою на Іграх 368 р. до н.е. Це сталося через 24 роки після перемог Кініски. Павсаній у своїй роботі «Опис Еллади» зазначає, що у Спарті у храмі Афродіти було споруджено статую олімпійської чемпіонки – Еврілеоніди [3, 8, 9].

Прагнучи перенести церемонії та ритуали античних Олімпійських ігор на сучасні Ігри, П'єр де Кубертен був категоричним щодо участі жінок в олімпійських змаганнях. Він вважав що, «Олімпійські ігри – торжество чоловічої сили, спортивної гармонії, начала, що базується на принципах інтернаціоналізму, лояльності, що сприймається глядачами як мистецтво і винагороджується схвальними оплесками жінок» [4]. Тому й у програмі I Міжнародних Олімпійських ігор 1896 р. в Афінах не знайшлося місця для участі жінок.

Уперше на Іграх II Олімпіади 1900 р. жінки були допущені до участі у змаганнях з тенісу, гольфу та вітрильного спорту, які вважалися сумісними з їхньою жіночністю та тендітністю, але були виключені з показових змагань з легкої атлетики. З ініціативи французьки Аліси Мілліа та Міжнародної федерації жіночого спорту, яку вона заснувала, почалася боротьба з Міжнародним олімпійським комітетом за право жінок брати участь у більшій кількості видів спорту, що входили до олімпійської програми. Жіночі олімпіади, що проводилися у період 1922–1934 рр. змусили МОК переглянути своє ставлення до участі жінок в Олімпійських іграх. Поступово Ігри ставали фемінізованими, хоча гендерний дисбаланс домінував упродовж усього XX ст. [2].

Аналізуючи програму Ігор Олімпіад різних років (таблиця 1), спостерігаємо поступове збільшення жіночих видів спорту. Однак варто відмітити, що ставлення до участі жінок в

олімпійському спорті та в олімпійському русі докорінно змінилося після приходу на пост Президента МОК Хуана Антоніо Самаранча. Так, у 1981 р. жінки вперше були обрані членами МОК, до якого до цього входили тільки чоловіки. На початку 1990-х років кількість видів олімпійських змагань, в яких брали участь жінки, значно збільшилась. Цьому сприяло також рішення МОК (1991 р.), яке передбачало, що будь-який новий вид спорту, який претендує на внесення до олімпійської програми, повинен передбачити жіночі змагання [2, с. 228].

Таблиця 1

**Види змагань у програмах Олімпійських ігор**

| <b>Рік</b>  | <b>Усього видів змагань</b> | <b>Жіночі види змагань</b> | <b>% загальної кількості</b> |
|-------------|-----------------------------|----------------------------|------------------------------|
| <b>1896</b> | 43                          | 0                          |                              |
| <b>1900</b> | 86                          | 3                          | 3,5                          |
| <b>1904</b> | 89                          | 3                          | 3,3                          |
| <b>1908</b> | 107                         | 3                          | 2,8                          |
| <b>1912</b> | 102                         | 6                          | 5,9                          |
| <b>1916</b> | Не проводилися              |                            |                              |
| <b>1920</b> | 152                         | 6                          | 3,9                          |
| <b>1924</b> | 126                         | 11                         | 8,73                         |
| <b>1928</b> | 109                         | 14                         | 12,84                        |
| <b>1932</b> | 117                         | 14                         | 11,96                        |
| <b>1936</b> | 129                         | 15                         | 11,62                        |
| <b>1940</b> | Не проводилися              |                            |                              |
| <b>1944</b> | Не проводилися              |                            |                              |
| <b>1948</b> | 136                         | 19                         | 13,97                        |
| <b>1952</b> | 149                         | 25                         | 16,77                        |
| <b>1956</b> | 151                         | 26                         | 17,21                        |
| <b>1960</b> | 150                         | 29                         | 19,33                        |
| <b>1964</b> | 163                         | 33                         | 20,24                        |
| <b>1968</b> | 172                         | 39                         | 22,67                        |
| <b>1972</b> | 195                         | 43                         | 22,05                        |
| <b>1976</b> | 198                         | 49                         | 24,74                        |
| <b>1980</b> | 203                         | 50                         | 24,63                        |
| <b>1984</b> | 221                         | 62                         | 28,05                        |

|             |     |     |         |
|-------------|-----|-----|---------|
| <b>1988</b> | 237 | 74  | 31,22   |
| <b>1992</b> | 257 | 86  | 33,46   |
| <b>1996</b> | 271 | 97  | 35,79   |
| <b>2000</b> | 300 | 120 | 40,00   |
| <b>2004</b> | 301 | 124 | 41,20   |
| <b>2008</b> | 302 | 127 | 42,05   |
| <b>2012</b> | 302 | 132 | 43,70   |
| <b>2016</b> | 306 | 134 | 43,79   |
| <b>2020</b> | 339 | 162 | 47.79*  |
| <b>2024</b> | 329 | 172 | 52,28** |

\* Окрім жіночих змагань, було проведено 12 змішаних змагань

\*\* Окрім жіночих змагань, було проведено 20 змішаних змагань

Міжнародний олімпійський комітет вбачає Олімпійські ігри як одну з найефективніших глобальних платформ для просування гендерної рівності, інклюзії та різноманіття. А також, прагне подавати приклад представництва жінок в органах управління, керівництва та прийняття рішень в олімпійському русі. Для реалізації цього МОК визначив конкретні цілі, які забезпечують основу для інтеграції гендерної рівності в три сфери відповідальності МОК: МОК як організація, МОК як власник Олімпійських ігор і МОК як лідер Олімпійського руху. Цілі охоплюють п'ять основних напрямків, в яких МОК керує колективними діями: участь, лідерство, безпечний спорт, висвітлення та розподіл ресурсів [6].

Послідовній реалізації цих напрямів сприяло:

- прийняття рішення, яке передбачає, починаючи з Ігор XXXII Олімпіади 2020 р., на урочистій церемонії відкриття державний прапор команди несуть два представники: жінка та чоловік;
- запровадження з 2004 р. діяльності Комісії МОК у справах жінок у спорті;
- доповнення олімпійської клятви пунктом про рівність: «Ми обіцяємо взяти участь у цих Олімпійських іграх, поважаючи і дотримуючись правил у дусі чесної гри, залученості та рівності». На церемонії її зачитують не три людини, як раніше (спортсмен, суддя і тренер), а шість – чоловік і жінка в кожній парі.

Виконуючи свої зобов'язання, МОК активно впроваджує реформи Олімпійського порядку денного 2020 та 2020 + 5:

- 41% членів МОК – жінки, що на 100% більше, ніж у 2013 р., з більшою різноманітністю у віковому та регіональному представництві.

- Гендерно рівне представництво в комісіях МОК та керівних органах було досягнуто у 2022 р. – 14 із 33 комісій (42,4%) очолюють жінки; 33 % членів Виконавчого комітету МОК – жінки.

- Ігри XXXIII Олімпіади 2024 р. у Парижі стали першими в олімпійській історії, коли вперше було дотримано повну гендерну рівність – 50% чоловіків і 50% жінок-спортсменок. Повністю гендерно рівними в програмі Ігор були 28 із 32 видів спорту.

Надаючи важливе значення гендерній рівності, починаючи з 2000 р., МОК проводить конкурс «Чемпіони з гендерної рівності, різноманітності та інклюзивності» для того, щоб відзначити жінок, чоловіків або організацій, які внесли видатний внесок у розвиток заохочення та зміцнення участі жінок і дівчат у спорті. Станом на 2024 р. було нагороджено 134 переможниці з 69 країн [5].

**Висновки.** На сучасному етапі розвитку світового суспільства формується новий ґендерний порядок, який не може залишити осторонь соціокультурний феномен – Олімпійські ігри та олімпійський рух в цілому. Політику МОК можна вважати послідовною в контексті забезпечення більшої гендерної рівності у спорті та через спорт.

Гендерна рівність, інклюзивність та різноманітність є фундаментальними принципами олімпізму і мають ключове значення для реалізації бачення МОК та олімпійського руху щодо побудови кращого світу через спорт.

### **Список літератури.**

1. Голден Марк. Спорт і суспільство у Стародавній Греції. Канада : Вінніпегський університет, 1998. 232 с.

2. Ермолова В., Радченко Л., Кріль І. Еволюція жіночої програми Олімпійських ігор. Проблеми та перспективні напрями розвитку сучасного спорту: актуальні питання теорії та практики: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвячений 45-ій річниці Харківської державної академії фізичної культури (електронне видання), 5 квітня 2024 року. Харків: ХДАФК, 2024. 260 с.

3. Павсаній. Опис Еллади. Книга V, VI. URL: [https://librebook.me/opisanie\\_ellady](https://librebook.me/opisanie_ellady).
4. Coubertin, Pierre de Laiglesia, Juan Antonio de Instituto Nacional de Educación Física (España) Edited by Instituto Nacional de Educación Física; Doncel 1973. 244 p.
5. Factsheet Women in the Olympic Movement. 18 April 2024. <https://stillmed.olympics.com/media/Documents/Olympic-Movement/Factsheets/Women-in-the-Olympic-Movement.pdf>. (date of access: 02.01.2025).
6. #GenderEqualOlympics: advancing gender equality beyond the field of play. DOHIIT. URL: <https://olympics.com/ioc/news/genderequalolympics-advancing-gender-equality-beyond-the-field-of-play> (date of access: 03.01.2025)].
7. Olympic Charter : In force as from 15 October 2023/ International Olympic Committee. URL: <https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/3154785/olympic-charter-in-force-as-from-15-october-2023-international-olympic-committee>. (date of access: 02.01.2025).
8. Sarah B. Pomeroy. Spartan women. Oxford University Press, 2002. 198 p.
9. Warren Patricia Nell. Women's History Month: Filling In the Blanks. URL: [https://web.archive.org/web/20110718094541/http://www.bilerico.com/2009/03/womens\\_history\\_month\\_filling\\_in\\_the\\_blank\\_iphone.php](https://web.archive.org/web/20110718094541/http://www.bilerico.com/2009/03/womens_history_month_filling_in_the_blank_iphone.php).